

A nyugat-szaharai menekültkérdés és az algériai menekülttáborok

Írta: Besenyő János

A szerző fotóival

A LEGTÖBB magyar embernek semmit sem mond a Nyugat-Szaharai Demokratikus köztársaság elnevezése, sem pedig Nyugat-Szahara és csak történelmi tanulmányaikból alig páran emlékeznek halványan a Spanyol-Szahara névre. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktorandusz hallgatójaként a nyugat-szaharai kérdés vetületeit (hatása Európára, ezen belül hazánkra, gazdasági, politikai, biztonságpolitikai és egyéb téren) illetve az ENSZ által vezetett békefenntartó misszió (MINURSO) tevékenységét vizsgálom. A témaválasztásban az is közrejátszott, hogy 2003-2004 folyamán békefenntartó katonaként magam is a területen szolgáltam, illetve az afrikai kontinensen évek óta itt tevékenykedik egy kis létszámú magyar katonai kontingens a világszervezet irányítása alatt.

Azt látni kell, hogy a megváltozott magyar biztonságpolitika tükrében a mediterrán térség és benne Nyugat-Szahara szerepe jelentősen felértékelődött, részben azért, mert azok a szervezetek (Európai Unió és a NATO), amelyeknek hazánk is a tagja, fokozott érdeklődést tanúsítanak a régió irányában. Ennek vannak gazdasági és biztonsági (terrorizmus előretörése a Maghreb régióban, migráció, csempészet, stb.) vetületei is, amelyek Magyarországot is érintik, ezért igyekszem a témával kapcsolatosan több információt megosztani az olvasókkal.

Nyugat-Szaharát északról Marokkó, délről és keletről Mauritánia, nyugatról pedig az Atlanti-óceán határolja. A terület többnyire alacsony fekvésű, sík, homokos és erősen köves vidék, néhány alacsony hegyvel a déli és az észak-keleti részekben. Azonban ezek a hegyek ritkán érik el a 400 méteres magasságot. A legalacsonyabb pontja a tengerszint alatt 55 méterrel fekvő Sebjet Táh, míg a legmagasabb pontja egy 721 méteres hegy, amelynek nincs hivatalos neve. A legszeleesebb körben ismert neve ennek a vidéknek Nyugat-Szahara, azonban sokan „Spanyol-Szahara” néven emlegetik, de jó páran hallották már a Szaharai Arab Demokratikus Köztársaság kifejezést is. Az őslakos saharáviak az arab nyelv használatát dialektusát beszélik amelyet, a területet a XIII. században elfoglaló makuil arab törzsek használták, de mostanában a marokkói megszállás következtében a marokkói nyelvjárást is egyre szélesebb körben használják.

A saharáviak többsége ugyan muzulmán vallású, de nagyfokú tolerancia jellemzi őket, amit az is mutat, hogy a közöttük élő kis létszámú keresztény (római katolikus) közösség zavartalanul gyakorolhatja a hitét.¹

Az itt élők között igen magas a gyerekhalálási ráta, ami megközelítőleg 18%, a népesség növe-

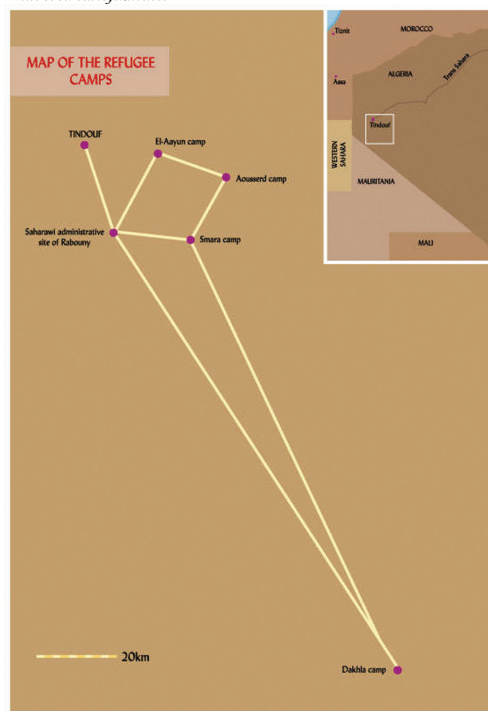
kedése alig 2,8% és az itt élők várható élettartalma pedig éppen csak eléri a negyven évet. Az őslakosok többsége írástudatlan, alig 15% tanul meg közülük írni és olvasni. Amióta a spanyolok megszállták a területet (1884), nincs tartós béke ezen a földön. Először a spanyolok és a franciák vetélkedtek a területért, később pedig a függetlenné váló környező országok igázták le az itt élőket.

A marokkói és a mauritániai megszállás következményeképpen több tízezer ember kényszerült elhagyni otthonát és a szomszédos Algériában menedéket kérni. Az első menekültek 1975 végén és 1976 elején érkeztek az algériai és a marokkói határhoz, a mintegy 30 kilométernyire fekvő település, Tindouf környékére. Az azóta eltelt időszakban négy nagy menekülttábor hoztak létre, ahol egyes vélemények szerint megközelítőleg 160.000 ember él.²

A táborokat a marokkói hadsereg által elfoglalt területeken lévő városokról nevezték el, ezzel is jelezve azt, hogy a menekültek nem mondanak le a majdani visszatérés lehetőségéről. A táborok a következő neveket kapták: El-Aaiun (a saharai területek központja), Smara (a második legnagyobb város, és egyfajta vallási és szellemi központ), Dakhla (azaz a régi Villa Crisneros, ami közigazgatási központként működött a spanyol időszakban) és Awsard (az ország belsejében elhelyezkedő kisváros).³

1. ábra

A táborok elhelyezkedése

Forrás: <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/tbe-palisario-front.pdf>

A természeti környezet ezen a tájon rendkívül barátságtalan, a nyári időszakban a napi átlag hőmérséklet gyakran meghaladja az ötven fokot árnyékban, míg a téli időszak rendkívül szeles és hideg.

A táborok a környéken található kutak szomszédságába települtek, ennek ellenére nincs kiépített vízvezeték, és a vízellátást lojtos kocsikkal oldják meg. Emellett víztárolókat építettek a víz biztonságos tárolására, és megőrzésére.

A táborokat arabul wilaya-nak nevezik, ami tartományt, azaz régiót jelent, ezeket kerületekre (daira) osztják fel (egy táborban átlagosan 6-7 kerület található), majd a kerületek is tovább osztódnak szomszédságokra (hay).⁴

A táborok kialakításában eleinte még az játszott fontos szerepet, hogy egymástól távolabb, nagy kiterjedésű területet elfoglalva kerüljenek létrehozásra. Ha egymáshoz közel lennének, akkor egy a marokkóiak által sikeresen végrehajtott légitámaszpontnak

nagyobb lehetősége lett volna a főbb vezetési pontok és más célpontok megsemmisítésében.⁵

A táborokban minden egységnek választott, vagy a Polisario által kijelölt vezetője van, akik a mindennapi élet megszervezéséért felelnek. A vezetői posztok jelentős részét nők töltik be, ugyanis a férfiak többsége az ún. „felszabadított területen” teljesít szolgálatot, mint katona.⁶ Így a nők több esetben is kulcspozícióba, döntési helyzetbe kerülnek, ami egy a hagyományos arab „családmodellől” eltérő rendszer létrejöttét segítette elő.⁷

Minden táborban létrehoztak olyan kerteket, ahol a zöldség és gyümölcsstermesztést próbálják – több-kevesebb sikerrel – meghonosítani, illetve népszerűsíteni. Egy, a táboroktól függetlenül működő „nemzeti kert” is létrehozta.⁸ Annak ellenére, hogy a talaj sós és homokos, néhány zöldség termesztésével szép sikereket értek el. A táborlakók mégsem önellátóak zöldség és gyümölcsfélékből és nagymértékben függenek az ENSZ és más szervezetek adományaitól.⁹ Mindenesetre a kertprogram részben elérte a saharávi vezetés célját, hogy a tradicionálisan vándorló nomád életformát élő lakossággal megismertesse a végleges letelepülést is elősegíthető kertművelést. A nemzeti kert mellett egy csirkefarmot is kialakítottak, aminek azonban nincs komoly szerepe a táborlakók ételmezésében.

A táborokban minden családnak saját sátra van, de az idő múlásával egyre többen építettek homoktéglaárból készült lakóépületeket, amiben már konyha, raktár és sokszor fürdőszoba is található. A házak körül kiskerteket létesítettek és sokan már a végleges letelepedés gondolatával kacérkodnak.¹⁰ Ez azonban akadályokba ütközik mivel nem csak a táborokban, de a környező területeken sincs munka lehetőség, így az itt élők helyzete kilátástalan és továbbra is a szegénységre vannak kárthatva. A másik problémát az jelenti, hogy bár az algériaiak és a Polisario fegyverként használják a menekültkérdést Marokkóval szemben, a menekültek algériai letelepedését nem támogatják, és azokat nem engedik a táborokat elhagyni.¹¹ A menekültek többsége ezért kilátástalannak érzi a helyzetét, és a szegénység elől egyre többen szeretnének külföldre távozni és ott munkát vállalva, tartósan letelepedni.

A saharai kormány természetesen minden lehet-

séges módszert felhasználva megpróbálja fenntartani a hazatérés hitét az emberekben, ami sokszor már azért is nehéz, mert a táborokban élő fiatalok jelentős része sohasem járt a marokkóiak által elfoglalt területeken, így többségük külföldi országokban próbál boldogulni.

A táborok a lehetőségekhez és az arab országokban megszokott egészségügyi állapotokhoz képest viszonylag fejlett és jól működő egészségügyi szervezetekkel rendelkeznek. Az 1980-as évek előtt a gyermekhalálozási arány és a krónikus betegségek rendkívül magas arányt értek el és több esetben járványok törtek ki a zsúfolt táborokban, amelyek több halálos áldozatot is követeltek.¹² A járványokat mára felszámolták és a preventív megelőzésre tették a hangsúlyt. Bár mostanra a gyerekhalálozási rátát sikerült leszorítani, még így is minden 1000 újszülöttből 134 csecsemőkorában meghal. A várható élettartalom pedig még mindig nem haladja meg az ötven évet. Minden területen működik egy-egy kisebb kórház, amit szinte teljes egészében helybéli orvosok és nővérek vezetnek, ahol a sürgős-

ségi egészségügyi ellátást végzik. A táborokban egy ún. központi kórházat is építettek, amelyek a komolyabb esetek ellátását végzik. A legmodernebb felszereltséggel és felkészült szakembergárdával bíró kórház a Dakhla nevű táborban létrehozott és működtetett Nemzeti Kórház, ahol többnyire külföldi orvosok (főleg spanyolok és kubaiak) dolgoznak.¹³ Ezek az intézmények a mi szemünkkel nézve igen szegényesek, felszereltségük pedig hiányos.

A táborok és a szaharái kormány (SADR) központja, a közelben lévő Rabouni városban található. Ide települt a törvényhozás, a kormány, a MINURSO irodája, a Szaharái Vörös Félhold, a nemzeti Nőszövetség, illetve több más, a segélyek elosztását, és a társadalom életét koordináló szervezet.

Rabounihoz közel hozták létre az első olyan iskolát, (a Február 27-e néven) ahol a nők képzésével kiemelten foglalkoznak. Az iskola elnevezésével az 1976. február 27-én történt nemzeti állam kikiáltásának állítottak emléket.

Az iskolarendszer kiépítése még nem fejeződött

be, de minden táborban található óvodák, általános iskolák és két bentlakásos (gimnázium-szakközép iskola szintű) felsőbb iskola. A két oktatási intézményt június 9. és október 12. emlékére nevezték el, hogy így is megemlékezzenek a Mártírok Napjáról és a Nemzeti Egység Napjáról. Az iskolák komoly segítséget jelentenek az írástudatlanság felszámolásában, ami még az 1970-es években elérte a 95%-ot, mostanra azonban a táborlakók majd 90%-a sajátította el az írás és olvasás tudományát.¹⁴

A képzések terén kiemelkedő szerepe van a nőknek, mivel ők alkotják a táborok felnőtt korú lakosságának a legnagyobb részét.¹⁵ A nők képzését a Szaharái Nők Nemzeti Szövetsége (NUSW), irányítja és felügyeli.¹⁶ A szervezet 1979-ben alakult és több mint 10.000 tagja van a menekülttáborok-

ban és a külföldön élő saharái asszonyok között. A nők számára külön iskolákat hoztak létre, ahol a háztartási ismeretektől, a szőnyegkészítésig mindenféle hasznos szakmát sajátíthatnak el.

Minden évben 300 asszony végzi el a számukra szervezett egészségügyi, háztartási és egyéb tanfolyamokat. A szervezet kiemelt fontosságot tulajdonít azon asszonyok lelki gondozásában való részesítésében, akik marokkói börtönökben voltak, illetve a harci cselekmények alatt szexuális zaklatás és erőszak áldozataivá váltak. A nőszövetséget egy 57 fős tanács irányítja, amit a kongresszus választ meg ötévente. A tanács vezetője egyben tagja a Polisario vezetőségének is. A szövetség jó kapcsolatokat alakított ki más nemzetközi, a nők jogait védő szervezetekkel is. Sok esetben ezeknek a szervezeteknek a meghívására előadásokat tartanak külföldön a nyugat-szaharai helyzetről és a menekült táborok életéről.

Mint látható, a nők képzése mellett az egészségügyi programok is kiemelt jelentőséggel bírnak, ezért minden évben több tehetséges diák tanulhat orvosnak és diplomás ápolónak külföldi egyetemeken (Kuba, Spanyolország, Algéria, Tunézia, Líbia stb.). Természetesen más irányú egyetemi képzésre is lehetőségük nyílik, igaz csak korlátozott számban. A képzések azért is kaptak kiemelt fontosságot a táborokban, mert a hazatérésre készülvén a SADR arra törekszik, hogy kineveljék azt a közép irányítói, műszaki és egyéb értelmiségi réteget, amely képes lesz a majdani önálló állam életének megszervezésére és működtetésére.¹⁷

A SADR kulturális minisztériuma, részben annak bizonyítására, hogy a saharái nép nem azonos a marokkói néppel, részben pedig a nemzeti kultúra megővésének érdekében elkezdte összegyűjteni a népi meséket, énekeket és egyéb művészi tárgyakat (pipák, fafaragások, szőnyegek stb.). A táborokban több tehetséges rajz és festőművész is él, akiknek tárlatokat is szerveznek, többnyire külföldi segítséggel.¹⁸

A Polisario viszonylag korán felismerte a sajtóban rejlő lehetőségeket, amelyet nem csak azzal igyekezett hasznosítani, hogy újságírókat vitt az általuk elfoglalt területekre, hanem saját sajtószolgálatot is létrehozott Sahara Press Service néven.¹⁹ Ezzel pár-

huzamosan működik még az El Karama is,²⁰ amely a saharávi szabadságjogokkal foglalkozik a Marokkó által elfoglalt területeken.

Az internetben lévő lehetőségeket is igyekeznek kihasználni, több honlapot üzemeltetnek, mint az Arso,²¹ amely a SADR hivatalos honlapja, vagy blogokat, mint a Sahara Libre, amely a megszállt területek eseményeivel foglalkozik, de emellett több szimpatizáns külföldi szervezet honlapjain is található információk a nyugat-szaharai kérdésről (Norwegian Support Committee for Western Sahara, Western Sahara Campaign UK, Western Sahara by Khattry Beirouk stb.).

Az internetes honlapokon lévő információk jelentős része nem valós, főleg a menekülttáborokban lévőek számát illetően. Még a legoptimistább becslések szerint is maximum 140.000 ember él a táborokban.²² A UNHCR egyik becslése szerint 165.000 fő élhet menekültként, de pontos számokat ők sem tudnak.²³ Az ENSZ koordinálásával a Nemzetközi Vöröskereszt és más független segítségnyújtó szervezetek (non-governmental organizations) azonban 155.000 fő számára biztosítanak élelmiszersegélyt. Még soha senki nem tiltakozott a táborokból, hogy kevesebben kapnak segélyt, mint a valós létszám.

Sajnos a segélyek nem mindig jutnak el a rászorulókhhoz, de a fekete piacra már igen. Több kereskedőnél lehet a segítségnyújtó és az adományozó államok címkéjét viselő élelmiszereket vásárolni, amiket – mivel segélyáruról van szó – tilos lenne értékesíteni. A tények ilyen ismeretében sokszor furcsa, hogy 180-200.000 menekültől számolnak be a Polisario vagy a hozzá közel álló weboldalak. A Polisario köreiben sem ismeretlen a propaganda fogások alkalmazása, hiszen így még több támogatást tudnak szerezni.²⁴ Amikor 2003-ban a MINURSO parancsnoka látogatást tett a menekülttáborokban, megmutattak neki egy autószerelő műhelyt és annak dolgozóit. Azonban furcsamód a műhely tisztább volt, mint egy patika, és az ilyen helyeket jellemző olajfoltnak, vagy az autójavításra utaló egyéb jeleknek nyoma sem volt. Hasonló eset történt egy számítástechnikai ismereteket oktató laborban, ahol a még gyári csomagolásban lévő számítógépeket is úgy mutatták be, mint rendszeresen használt ok-

tatógépeket. Azonban ezeket a fogásokat nem csak ők, hanem a marokkóiak is használják az ENSZ és más nemzetközi szervezetek befolyásolására.

Külön szervezetet hoztak létre a háborúban, illetve azt követő marokkói megszállás alatt eltűntek családtagjai is, amely Tindufban található. Az AFAPREDESA (Assosiation of Families of Prisoners and Disappeared Saharawi People Refugee Camps) egyesületet 1989. augusztus 20-án hozták létre a menekülttáborokban.²⁵ A szervezet 1996-ban már irodákat nyitott és üzemeltetett Párizsban, majd Madridban. Az irodák különböző információkat gyűjtenek az eltűnt saharáviakról és mentális gondozást, anyagi segítséget nyújtanak a marokkói börtönökből kiszabadultak számára. Ugyanis a börtönökből kiszabadultak jelentős része az ott elszenvedett bántalmazások és embertelen viszonyok következtében pszichés és egyéb fizikai betegségekben szenved.²⁶ Jelenleg még mindig több száz saharávit

tartanak nyilván eltűntként, akikről a családjuk semmilyen információval nem rendelkezik.²⁷ Az AFAPREDESA jó kapcsolatokat ápol az Amnesty International szervezettel is, amely részben a tőlük kapott információkra is hivatkozott, amikor az emberi jogok folyamatos megsértése miatt a Marokkóban tervezett konferenciájukat törölték (1999).²⁸

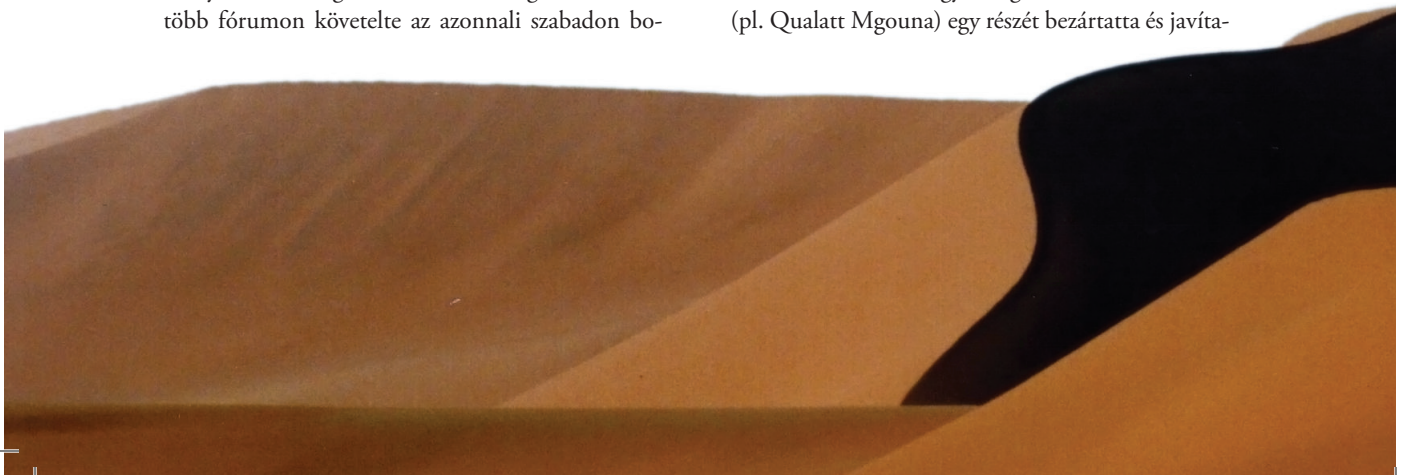
Azt is el kell azonban ismerni, hogy a Polisario éveken keresztül több ezer, még az 1970-es években foglyul ejtett marokkói hadifoglyot tartott őrizet alatt a menekülttáborokban.²⁹ A foglyok többsége már öreg és beteg volt, s bár a marokkói kormány először még a létezésüket is tagadta, később több fórumon követelte az azonnali szabadon bo-

csátásukat, a Polisario azonban sem fogolycserére, sem pedig a kiváltásukra nem volt hajlandó.³⁰ Annak idején, amikor az 1991-es tűzszüneti megállapodást aláírták, a rendezési tervben az is szerepelt, hogy a referendum, azaz a terület hovatartozásáról történő népszavazás után az összes foglyot feltétel nélkül elengedik.³¹ A referendumra az elmúlt 12 évben nem került sor, ezért a hadifoglyok sajnos sokáig nem térhettek haza. A fogságban tartott marokkói katonákat évente kétszer meglátogathatták a Vöröskereszt képviselői, akik a rabok életkörülményeit is vizsgálták. Jelentéseikben megállapították, hogy a foglyok jelentős része legyengült, beteg és nem részesül megfelelő ellátásban. Sőt, megbízható forrásból megerősítést nyert, hogy a nemzetközi előírások ellenére munkavégzésre kényszerítették őket.³² A Polisario jóindulatot mutatva alkalmanként elengedett belőlük néhányat ellenszolgáltatás nélkül, de főleg az öregeket és betegeket.³³

Például 2003 október végén a Nemzetközi Vöröskereszt közvetítésével bocsátottak szabadon 300 hadifoglyot (ekkor magam is a helyszínen tartózkodtam). A foglyokat a Vöröskereszt külön repülőgépe szállította a marokkói Chahid El Hafid támaszpontra. A foglyok elengedését több ország is, és maga az ENSZ főtitkára, Kofi Annan is nyilatkozatban üdvözlötték.

Bár a foglyok szabadon bocsátását a civil jogvédő szervezetek és az ENSZ is pozitív jelként értékelte, mégis sok bírálat érte a Polisariót a többi hadifogly fogságban tartásáért. A korábbi francia elnök felesége, Danielle Mitterrand által létrehozott egyesület, a Fondation France Liberte élesen bírálta a Polisariót azért, hogy öreg és beteg embereket tart kegyetlen körülmények között. A szervezet közleményben szólított fel az összes hadifogly azonnali és feltétel nélküli elengedésére.³⁴ Végül a fokozódó nyomás miatt a Polisario 2005. augusztus 18-án elengedte a maradék 404 marokkói hadifoglyot is.³⁵

Sajnos a saharávi foglyok helyzete sem oldódott még meg, ugyanis a marokkói börtönökben még mindig 151 nyugat-szaharai hadifogly és több száz civil van, akiknek jelenleg nincs esélyük szabadságuk visszanyerésére.³⁶ A marokkói kormány ugyanis annak ellenére, hogy a leghírhedtebb börtönök (pl. Qualatt Mgouna) egy részét bezártatta és javíta-

ni kezdett az emberi jogok érvényesítésének helyezettén, még mindig nem akar tárgyalni erről a kérdésről.³⁷ Ellenben a nemzetközi fórumokon a hadifoglyok sanyarú sorsára való hivatkozással, elterelhetik a figyelmet az emberi alapjogok sorozatos megsértéséről (pl. ha egy saharai gyerek nem a marokkói történelmet kívánja tanulni, sokszor rendőri segídéssel bírják józanabb belátásra.).

A táborokban különböző segélyszervezetek tevékenykednek, amelyek az élelmiszer, ruha, pénz és egyéb adományok gyűjtésével, és elosztásával foglalkoznak. A brit War on Want volt az első angliai segélyszervezet, amely már 1984-ban megjelent és azóta is a menekülttáborokban tevékenykedik.³⁸ Először az egészségügyi helyzet stabilizálásában, a járványok megfékezésében segített, majd részt vett a kertművelési program kidolgozásában, és a Nemzeti Kert létrehozásában. Később a Lancashire-i tűzoltó egységek szervezetének segítségével raktárakat

hozott létre, ahol az élelmiszert és egyéb segélyeket tudják biztonságosan tárolni és megőrizni. Sikeres a „Játékok teszik a gyerekeket boldoggá” programja is, amelynek keretében a táborokban élő gyerekek számára gyűjt és juttat el játékokat.

A Norwegia People's Aid szervezet által koordinált program kicsit eltér az átlagosan megszokott karitatív tevékenységektől.³⁹ Ők a menekültek számára az aknák és egyéb fel nem robbant tüzérségi lövedékek felismerésére és a balesetek elkerülésére szerveztek tanfolyamokat.⁴⁰ A programokba több olyan embert is bevontak, akik aknára lépve sérültek meg, illetve veszítették el végtagjaikat. Amióta 1998-ban elindították a felvilágosító előadásokat, a balesetek száma jelentősen csökkent, de még így is túl sok áldozatot szednek a főleg a marokkói katonaság által telepített aknák és a harcok folyamán kilőtt, fel nem robbant tüzérségi lövedékek.⁴¹ A nyugat-szaharai szolgálatom idején történt egy baleset

alig pár kilométerre az ENSZ tábortól (Mehaires), ahol katonai megfigyelőként teljesítettem szolgálatot. A baleset következtében egy 11 éves beduin fiú súlyosan megsérült a lábán és az egyik kézfejét amputálni kellett egy vigyázatlanul megérintett és felrobbant tűzérzségi lövedék miatt. Sajnos a sivatag azon területein, ahol harcok folytak (szinte mindenhol) és a Berm kb. 10 km-es körzetében rendkívül sok akna és lövedék található, amelyek sokszor a közelben elhaladó autó által keltett rezgésekre, vagy akár a nagy meleg hatására felrobbanhatnak.

Magyarok is dolgoznak Nyugat-Szaharában. A segélyszervezetek közül is kiemelkedik a Magyar Baptista Egyház szeretetszolgálat. A szaharai menekülttáborokban Szenczi Sándor lelkész és felesége foglalkozik az értelmi és egyéb testi fogyatékos gyerekekkel, sokuk állapota a fejlesztő foglalkozások

hatására látványosan javulni kezdett. Szintén ők indították el azt az örökbefogadási programot, melynek keretén belül egy meghatározott havi összeggel egy éven keresztül, vagy tovább is lehet egy-egy gyermek gyógykezelését, vagy csak a nevelését támogatni.⁴²

A másik itt tevékenykedő szervezet a Szahara Alapítvány, amely főleg oktatási lehetőségeket szervez az arra érdemes szaharái gyerekek számára, illetve kulturális jószolgálati missziót vállal fel.⁴³

Sajnos egyre kevesebb karitatív szervezet próbál meg a menekülteken segíteni, ezért a táborokban az elmúlt években katasztrofális helyzet alakult ki. Ez azért történhetett meg, mert a Nemzetközi Vöröskereszt és más szervezetek (World Food Programme stb.) által küldött élelmiszer már nem volt elegendő a menekültek ellátására. A világszer-

vezet menekültügyi irodája (UNHCR) több ország és nemzetközi szervezet számára is eljuttatta jelentését (Anthropometric and Micronutrient Nutrition Survey-Saharawi Refugee Camps, Tindouf, Algeria, 2002) és felkérte azokat az azonnali segítségnyújtásra.⁴⁴ Amikor az ENSZ tindoufi bázisán jártam (2004. január 23-26.), találkoztam azon szervezetek képviselőivel, melyek a táborokban kialakult élelmezési problémákra próbáltak megoldást találni. A különböző szervezetek aktivistái az UNHCR meghívására érkeztek Tindoufba, ahol a tanácskozás mellett a menekülttáborokat is megtekintették. Az egyik ilyen látogatásuknál kaptam arra lehetőséget, hogy elkísérjem az awardi menekülttáborba őket.

Az itt élők életkörülményeit leírni nem könnyű, de talán a Magyarország nyomortelepein élő roma kisebbségé is jobbak, mint a táborlakóké. Véleményem szerint a legoptimálisabb megoldás az lenne, ha a menekülttáborokat felszámolnák, az ott élők garanciát, esetleg anyagi segítséget kaphatnának a Nyugat-Szaharai területekre való visszatelepülésre. A marokkóiak kidolgoztak erre egy programot és a visszatérő menekültek számára lakásokat építettek a megszállt területek városaiban. A lakások többsége azonban a mai napig üresen áll, mivel a Polisario a menekülttáborokban élőket nem engedi visszatelepülni a marokkói fennhatóság alatt lévő területekre, sőt egyes szakértők szerint, sokukat erővel arra kényszeríti, hogy maradjanak a táborokban.⁴⁵ Így a szervezet a nyomorúságos körülmények között élő táborlakókat továbbra is fegyverként használja a marokkóiakkal szemben.

Jegyzetek

¹ János Besenyő: Western Sahara, pp. 36.

² André Bank, Bas Van Heur: Transnational Conflicts and the Politics of Scalar Networks: evidence from Northern Africa, <http://www.ordnungsreste.net/Site-Files/Transnational-conflicts.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08.24)

³ European Strategic Intelligence and Security Center (ESISC), The Polisario Front – Credible Negotiations Partner or After-Effect of the Cold War and Obstacle to a Political Solution in Western Sahara? / <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/the-polisario-front.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 14)

⁴ Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? pp. 183

⁵ Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugees, The Western Sahara Conflict, pp. 154

⁶ Tony Hodges: The Roots of a Desert War, pp. 342-343

⁷ John Mercer: The Sahrawis of Western Sahara, pp. 19

⁸ Danielle Van Brunt Smith: FMO Country Guide: Western Sahara, 2004. augusztus / <http://www.forcedmigration.org/guides/fmo035/fmo035-4.htm> (letöltés ideje: 2010. 08. 21.)

⁹ The United Nations Failure in Southern Morocco, Subject Area-History, CSC 1997/ <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1997/Said.htm> (letöltés ideje: 2010.08.17:)

¹⁰ Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? pp.175

¹¹ European Strategic Intelligence and Security Center (ESISC), The Polisario Front – Credible Negotiations Partner or After-Effect of the Cold War and Obstacle to a Political Solution in Western Sahara? / <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/the-polisario-front.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 14)

¹² John Damis: Conflict in Northwest Africa: The Western Sahara Dispute , pp. 40-41

¹³ Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugess, The Western Sahara Conflict, pp. 153-157

¹⁴ Igaz Levente: Egy elfelejtett válság politikai háttere: Nyugat-Szahara, <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00008/pdf/igaz.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 24)

¹⁵ Danielle Van Brunt Smith: FMO Country Guide: Western Sahara, 2004. augusztus / <http://www.forcedmigration.org/guides/fmo035/>

fmo035-4.htm (letöltés ideje: 2010.08.21.)

¹⁶ <http://www.arso.org/NUSW-1.htm> (letöltés ideje: 2010.08.24)

¹⁷ Neil Clough: Western Saharan Conflict: Prolonged Conflict and Prospects for the Future, pp. 17

¹⁸ Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugess, The Western Sahara Conflict, pp. 117

¹⁹ Az újság honlapjának elérhetősége: <http://www.spsrasd.info/fr/main3.php> (letöltés ideje: 2010.08.23.)

²⁰ http://www.birdhso.org/EI%20karama_PDF/elkarama27en.pdf (letöltés ideje: 2010.08.04.)

²¹ www.arso.org (letöltés ideje: 2010.08.24.)

²² Charles Dunbar: Saharan Stasis: Status and Future Prospects of the Western Sahara Conflict, pp. 528-535

²³ Anthony H. Cordesman: A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, pp. 68

²⁴ European Strategic Intelligence and Security Center (ESISC), The Polisario Front – Credible Negotiations Partner or After-Effect of the Cold War and Obstacle to a Political Solution in Western Sahara? / <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/the-polisario-front.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 14)

²⁵ <http://www.afapredesa.org/> letöltés ideje: 2010.08.21.)

²⁶ Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugess, The Western Sahara Conflict, pp.139-148

²⁷ Anthony H. Cordesman: A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, pp.68-69

²⁸ Hakim Darbouche, Zoubir, Yahia H: Conflicting International Policies and the Western Sahara Stalemate, pp.102

²⁹ Charles Dunbar: Saharan Stasis: Status and Future Prospects of the Western Sahara Conflict, pp. 539

³⁰ Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? pp. 195-196

³¹ Anna Theofilopoulou: The United Nations and Western Sahara – S Never-ending Affair / <http://www.usip.org/files/resources/sr166.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 23.)

³² European Strategic Intelligence and Security Center (ESISC), The Polisario Front – Credible Negotiations Partner or After-Effect of the Cold War and Obstacle to a Political Solution in Western Sahara? / <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/the-polisario-front.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 14)

³³ Anthony H. Cordesman: A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, pp. 69

³⁴ European Strategic Intelligence and Security Center (ESISC), The Polisario Front – Credible Negotiations Partner or After-Effect of the Cold War and Obstacle to a Political Solution in Western Sahara? / <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/the-polisario-front.pdf>

- pdf (letöltés ideje: 2010. 08. 14)
- ³⁵ YearBook of United Nations, 2005, pp. 363
- ³⁶ YearBook of United Nations, 2005, pp. 368
- ³⁷ Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? pp. 105
- ³⁸ <http://www.waronwant.org/> (letöltés ideje: 2010.08.21.)
- ³⁹ <http://www.npaid.org/> letöltés ideje: 2010.08.21.)
- ⁴⁰ Justin Brady: Norwegian People's Aid in Western Sahara: Mine Awareness in a Refugee Setting http://maic.jmu.edu/Journal/3.1/africa/w_sahara/wsahara_brady.htm (letöltés ideje: 2010.08.21.)
- ⁴¹ Land Mine Report 2008 / http://www.icbl.org/lm/2008/countries/western_sahara.php (letöltve: 2010.08.21.)
- ⁴² <http://www.fogadjorokbe.hu/foto.php?mid=4>
- ⁴³ <http://www.sahara.com/> letöltés ideje: 2010.08.24.)
- ⁴⁴ Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? pp. 184
- ⁴⁵ Uo. pp. 179

Felhasznált irodalom:

- AFAPREDESA - <http://www.afapredesa.org/> / letöltés ideje: 2010.08.21.)
- André Bank, Bas Van Heur: Transnational Conflicts and the Politics of Scalar Networks:evidence from Northern Africa, Third World Quarterly, 2007, Vol. 28, No. 3, pp 593-612 <http://www.ordnungsreste.net/Site-Files/Transnational-conflicts.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 24)
- Anna Theofilopoulou: The United Nations and Western Sahara – S Never-ending Affair / <http://www.usip.org/files/resources/sr166.pdf> (letöltés ideje: 2010.08.23.)
- Anthony H. Cordesman: A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, Greenwood Publishing Group, 2002, ISBN: 9780275969363, 315 oldal
- ARSO - www.arso.org (letöltés ideje: 2010.08.24.)
- Charles Dunbar: Saharan Stasis: Status and Future Prospects of the Western Sahara Conflict, Middle East Journal, Vol. 54, No. 4, (Autumn, 2000), pp. 522-545
- Danielle Van Brunt Smith: FMO Country Guide: Western Sahara, 2004. augusztus / <http://www.forcedmigration.org/guides/fmo035/fmo035-4.htm> (letöltés ideje: 2010.08.21.)
- El Karama - http://www.birdhso.org/El%20karama_PDF/elkarama27en.pdf (letöltés ideje: 2010.08.04.)
- European Strategic Intelligence and Security Center (ESISC), The Polisario Front – Credible Negotiations Partner or After-Effect of the Cold War and Obstacle to a Political Solution in Western Sah-

- ara? / <http://www.esisc.org/documents/pdf/en/the-polisario-front.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 14)
- Hakim Darbouche, Zoubir, Yahia H: Conflicting International Policies and the Western Sahara Stalemate, The International Spectator: Italian Journal of International Affairs, Volume 43, Issue 1, 2008, Pages 91 – 105
- <http://www.arso.org/NUSW-1.htm> (letöltés ideje: 2010.08.24)
- <http://www.fogadjorokbe.hu/foto.php?mid=4> (letöltés időpontja: 2010.08.24.)
- <http://www.npaid.org/> letöltés ideje: 2010.08.21.)
- <http://www.sahara.com/> / letöltés ideje: 2010.08.24.)
- <http://www.waronwant.org/> (letöltés ideje: 2010.08.21.)
- Igaz Levente: Egy elfelejtett válság politikai háttere: Nyugat-Szahara, <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00008/pdf/igaz.pdf> (letöltés ideje: 2010. 08. 24)
- János Besenyő: Western Sahara, Publikon Publishers, Pécs, 2009, ISBN: 978-963-88332-0-4, 197 oldal
- John Damis; Conflict in Northwest Africa-The Western Sahara Dispute (California, Hoover Institution Press, Stanford University, 1983), ISBN: 9780817977818, 196 oldal
- John Mercer: The Sahrawis of Western Sahara, Minority Rights Group, Report No. 40. 1979. London, Bib. ID: 1139325, 24 oldal
- Justin Brady: Norwegian People's Aid in Western Sahara: Mine Awareness in a Refugee Setting http://maic.jmu.edu/Journal/3.1/africa/w_sahara/wsahara_brady.htm (letöltés ideje: 2010.08.21.)
- Land Mine Report 2008 / http://www.icbl.org/lm/2008/countries/western_sahara.php (letöltve: 2010. 08. 21.)
- Neil Clough: Western Saharan Conflict: Prolonged Conflict and Prospects for the Future, Air Command and Staff College, Air University, Maxwell Air Force base, Alabama, 2008, AU/ACSC/Clough/AY08, 31 oldal
- Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugees, The Western Sahara Conflict, Pinter Publishers, London and New York, 1987, ISBN 0-86187-900-7, 201 oldal
- Sahara Press Service (online folyóirat) <http://www.sprasd.info/fr/main3.php> (letöltés ideje: 2010.08.23.)
- The United Nations Failure in Southern Morocco, Subject Area-History, CSC 1997/ <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1997/Said.htm> (letöltés ideje: 2010.08.17:)
- Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? Zed Books, London&New York, 2004, ISBN: 1 84277 340 2 Hb, 215 oldal
- Tony Hodges; The Roots of a Desert War (Lawrance Hill & Company, 1983.), ISBN: 9780709912958, 388 oldal
- Yearbook of the United Nations 2005, Volume 59, United Nations Publications, 2007, ISBN: 9789211009675, 1686 oldal

